

contumelia contineatur, neque 3) alia merae urbanitatis signa: v. S. Alphonsum n. 192.

4. *Communio* intelligitur: contractus, societas, cooperatio, cohabitatio; at haec cohabitatio, concursus ad idem opus et similia non dicuntur illicita, si casu fiunt, non per modum societatis. S. Alph. n. 194.

5. *Mensa* est convictus, convivium per modum societatis, invitatio ad mensam etc.; non vero prohibitum censebatur, quominus aliquis in eodem hospitio cum excommunicato mensae assideret. S. Alph. n. 195.

NB. 1. Si *eam* communicationem in divinis excipias, de qua jam supra dictum est, mere civilis communicatio generatim non censebatur *mortale* peccatum esse. At *potest esse mortale etiam nunc*: 1) ex periculo perversionis; 2) ex ejusmodi communicatione, quae contumaciam excommunicati confirmet; 3) ex cooperatione in ipso crimine (de quo cf. infra, quae de *singulis excommunicationibus* dicentur).

898 NB. 2. Causae excusantes, quae jam dudum efferebantur ut rationes, ex quibus liceret civiliter cum vitando communicare, initium sumpserunt a tempore S. Gregorii VII. Ille enim in Concil. Romano IV. — quamquam *ad tempus* — a lege communicationem prohibente exemit „uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, necnon rusticos et servientes, et omnes alios, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, et illos, qui ignoranter excommunicatis communicant seu illos, qui communicant cum iis, qui communicant excommunicatis“; v. c. (103) „*Quoniam*“ caus. 119. 3. — At decursu temporis moderatio illa, nedum cessaverit, stabilita et aucta est (cf. Kober l. c. § 7 p. 388 sqq.), ita ut *hac regula exceptiones* contineas:

„*Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.*“

1. *Utilitas* tum spiritualis ipsius excommunicati, tum quaelibet notabilis, quam alter ab excommunicati consortio perciperet.

2. *Lex* est vinculum matrimoniale, vi cuius uxori cum viro excommunicato vivere permittitur, nisi 1) jam antea legitimum divortium factum sit, aut 2) excommunicatio lata nominatim propter haeresim, aut 3) matrimonium ipsum illegitime initum causam dederit excommunicationi — in quo casu vita conjugalitatis ex parte uxoris sit communicatio *in crimine criminoso*.

3. *Humile* intelligitur de quolibet statu subjectionis, ut famulorum, filiorum-familias, imo etiam filiorum jam emancipatorum et similibus. Item vice versa cum famulis, filiis etc. forte excommunicatis permittebatur dominis, parentibus communicare: v. S. Alph. n. 203 et 204.

4. *Res ignorata* exprimit quamlibet, i. e. sive juris sive facti, ignorantiam, ita ut, quamdiu ignorem aliquem excommunicatum eumque vitandum esse, liceat mihi cum eo communicare (S. Alph. n. 205); idque verum dicit S. Doctor, etsi ignorantia sit vincibilis et crassa.

5. *Necesse* dicit quamlibet cujusvis necessitatem gravem, sive hominis excommunicati, sive alterius, quae sine communicatione cum excommunicato auferri vel evitari non possit; eaque vix non inclusa est in n. 1. „*Utile*“, nisi hoc discrimen attendas, quod sola utilitas excommunicati temporalis non sufficit, sufficit necessitas.

§ 3.

Effectus excommunicationis mediati.

Hucusque actum est de effectibus excommunicationis, quos for-⁸⁹⁹ males vocare licet vel immediatos, quibus ipsa excommunicationis natura declaratur. Sunt autem alii quoque effectus, qui cum ea conjunguntur vel ortum ex ea ducunt, interposita alia post excommunicationem excommunicati culpa:

1. *Irregularitas*, quae inducitur violatione censurae: de quo vide infra de irregularitatibus. At hic non est solius excommunicationis effectus proprius.

2. *Suspicio haeresis*, quae inducitur, quando aliquis post legitimas monitiones non respicit, sed in excommunicatione obdurato animo *per annum insorduit*, ut legere est Trident. sess. 25 de ref. cap. 3.

Quapropter in hoc casu potest, quaecumque causa fuit excommunicationis, „*Inquisitio haereticae pravitatis*“ contra contumacem procedere. Censetur autem illa annua perduratio per se suspicio, quae dicitur „*levis*“; quodsi aliquis ulterius contumax existit, nolens se a suspicione haeresis purgare, fit suspectus *vehementer*, atque post alterum annum insordescitiae declarandus erit *haereticus*: v. Thesaurum p. 2 ad vocem „*Insordescitiae*“ n. 1.

3. *Insordescitiae* per annum producta habetur pro probatione illius criminis, propter quod excommunicatio inflicta est: v. Thesaurum ibid. n. 3.

4. Etsi in ipsa excommunicatione reus non privatur beneficio, tamen postquam per annum in ea insorduit, a iudice beneficio privari potest: Thesaurus ibid. n. 5.

Illam autem poenarum aggravatio non ita ad alias quoque censuras praeter excommunicationem referri debet.

Caput III.

De secunda censurarum specie seu de suspensione.

§ 1.

Notio et divisio.

Suspensio est censura, qua clericus privatur quodam usu potestatis⁹⁰⁰ ecclesiasticae vel functionum sacrarum exercitio. Pro distinctione ab aliis poenis haec nota:

1) *Suspensio* est poena in solos clericos; 2) ea privat tantum *activo* usu quarundam rerum sacrarum, non usu *passivo* seu receptione: quare nulla suspensio obstat, quominus clericus, si aliter dispositus est, sacramenta ecclesiastica recipere possit, aut defunctus ritu ecclesiastico sepeliatur; 3) suspensio distinguitur a depositione et degradatione, quae sunt poenae per se *vindicativae* et privant non usu tantum et

exercitio ecclesiasticae potestatis, sed ipso titulo *ecclesiastico* atque, quantum ab *Ecclesia pendet*, ipsa potestate. Dixi „quantum ab *Ecclesia pendet*“; nam potestate solius ordinis, utpote in caractere indelebili fundata, is, qui ordinatus est, privari nequit.

Divisio: I. Suspendio non *omni* usu potestatis semper privat, sed multiplex pro majore minoreve privatione distinguitur. Res enim, qua quis privari potest, aut officium est, aut beneficium, i. e. ejus fructus et administratio; officium vero dicit usum ordinum et jurisdictionis. Secundum diversam igitur privationem erit:

1) Suspendio *ab officio*, quae et usu ordinum et jurisdictionis privat.

2) Suspendio *ab ordine*, quae usu ordinum *sacrorum* privat: — minores ordines, qui a quovis laico secundum disciplinam nunc vigentem exerceri possunt, frustra comprehenduntur.

Sed haec ipsa ab ordine suspendio *particularis* esse potest, superiore aliquo ordine privans, non inferiore, ut: suspendio a *Pontificalibus*, quae liberum exercitium eorum relinquit, quae solum presbyteralem ordinem spectant; suspendio a *presbyteratu*, a *diaconatu* etc.: imo partialis etiam esse potest suspendio ab unius certi ordinis functionibus, v. g. *suspendio a conferendis ordinibus*, suspendio *ab audiendis confessionibus*.

3) Suspendio a *beneficio*, qua poena clericus, relicto sibi usu ordinis et jurisdictionis, a perceptione fructuum beneficii ejusque administratione arcetur.

Si „suspendio“ sine determinatione infligitur, intelligitur *totalis*, quae et officio et beneficio (sensu explicato) privat.

Hinc sequitur, eum, qui ab ordine suspendus est, posse valide et licite illa facere, quae solius jurisdictionis sint, non vero, quae ordinem sive solum sive cum jurisdictione conjunctum requirant: v. g. confessiones eum excipere non posse, posse ad confessiones audiendas — si ipsius muneris est — approbare, delegare etc.

901 II. Pro diverso modo infligendae suspensionis non tantum distinguitur, ut fit etiam in ceteris censuris, suspendio latae et ferendae sententiae, suspendio a jure et ab homine: sed in suspensione peculiare aliquid inductum est a Concilio Trid. sess. 14 cap. 1 *de ref.* Nam pro diverso ordine juris in infligenda suspensione, quae „ab homine“ est, observando, distinguitur suspendio communi modo inflicta, et suspendio *ex informata conscientia* „ex quacunque causa etiam ob occultum crimen quomodolibet etiam extrajudicialiter“, quae fieri potest *ab officio* et *ab ordine*, non vero a beneficio: v. Scavini t. 1 n. 938.

Quae Tridentini constitutio ansam dedit dubitandi, num et in causis occultis et in causis publicis Episcopus clericum suum, judiciali forma non servata, suspendere possit. Qua in re S. C. C. non raro invenitur tenuisse sententiam, propter solam causam occultam hanc suspensionem infligi posse; in publicis vero causis juris ordinem omnino esse servandum: cf. Acta S. Sedis vol. 7 p. 569 sqq. — Quapropter si Episcopus contraria opinione nixus procedat, clerico appellationem ad S. Sedem interponere liceat. —

In hac igitur suspensione „ex informata conscientia“ Episcopus causam clerico indicare non tenetur, tenetur vero, si postulatur, S. Congregationi vel S. Sedi negotium exponere: v. Scavini l. c. n. 1016.

III. Suspendio non necessario est censura, sed potest esse poena⁹⁰² mere vindicativa. Quare haec distinctio multum attendenda est propter effectum irregularitatis, quae *censurae* violationem sequitur. Dignoscitur autem ut censura, si imponitur pro peccato non mere praeterito, atque eo modo, qui indicet, securam esse absolutionem post resipiscen-
tiam delinquentis.

Non est igitur censura vero sensu suspendio:

1. Si imponitur „*in perpetuum*“, seu ex se irremissibiliter: S. Alph. n. 314.

2. Si imponitur post peccatum jam praeteritum, quod neque in effectu suo a delinquente culpabiliter sustinetur.

3. Si imponitur ex informata conscientia, *causa ne implicite quidem manifestata*; nam ex hoc solo concludi debet, non esse censuram, siquidem censura dirigitur ad frangendam contumaciam, ac propterea primo ad manifestandam causam seu culpam, a qua Superior vult delinquentem corrigere: nisi forte causa aliunde jam nota est. (Hinc tamen generatim fit, quod Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 12 c. 8 n. 5 refert decisum a S. C. C. in *Sagonensi* 21. Julii 1625, ut clericus ex informata conscientia suspendus, qui nihilominus sacras functiones, licet interposita appellatione, exercuerit, irregularis evadat; idem monet Instr. S. C. de Prop. F. 20. Oct. 1884.)

4. Si *post* crimen patratum per sententiam particularem judicis suspendio *ad certum et definitum tempus* infligitur, praesumptio est, eam non esse censuram, sed poenam vindicativam; (si vero suspendio *latae sententiae* v. g. ad annum, ad triennium est, haec videtur cum S. Alphonso l. c. n. 314 pro censura habenda esse¹).

5. Si infligitur suspendio *oretenus*, nisi Superior regularis, habens privilegium, quo non teneatur in scriptis poenam ferre, id facit: alias *praesumitur*, suspensionem esse per modum poenae vindicativae impositam; nam censuram *oretenus* infligere non licet, at nemo censetur illicite agere vel egisse, nisi probetur: S. Alph. n. 317.

6. Si statuitur, suspensionem durare *ad arbitrium* seu *beneplacitum* judicis, merito haec poena non pro censura habetur, siquidem censurae duratio non a judicis arbitrio, sed a poenitentia delinquentis pendere debet (Tambur. *de censuris* tr. 2 c. 1 n. 3): nisi forte sit poena *latae sententiae*.

7. Si fertur suspendio *in communitatem*: v. S. Alph. n. 317 — quod aliquando fieri potest. At nisi simul in particulares istius communitatis personas fertur, hae arcetur tantum ab illis functionibus, quas exercere poterant collegialiter seu *ut corpus morale*, non ab iis officiis, quae ipsis personaliter competunt: S. Alph. ib. Cf. de his omnibus etiam D'Annibale *Summula* I. n. 351 sq. et n. 385.

¹ Abs re non est, quod Tamburini l. c. dicit, in dubio suspensionem potius pro censura habendam esse ex axioma: „odiosa sunt restringenda“. Nam quamquam censura *violata* effectum odiosum inducit, quam poena vindicativa sprete et violata non inducit: tamen *in se* minor est poena medicinalis, a qua reus *poenitens* jure suo, ut absolvatur, postulet, quam poena vindicativa, a qua reus, ut solvatur, etiam correctus et emendatus, nullo jure postulare possit. Ceterum hae suspensiones re ipsa in Constit. „*Apostolicae Sedis*“ inter censuras enumerantur.

§ 2.

Effectus suspensionis.

903 1. Suspensus graviter peccat, si actum sibi prohibitum exercet. In aliquibus tamen parvitas materiae admitti potest, ut quando suspensus ab ordine benedictionem mensae (i. e. prandii vel coenae) faciat.

Easdem vero causas excusantes omnino admittere debemus, quas in excommunicatione excusare cognovimus, videlicet gravem metum, periculum diffamationis, aut etiam petitionem fidelium, relate ad eum, qui occulte suspensus est neque vitandus.

2. Suspensus publice non toleratus *invalidè* exercet jurisdictionem, quippe qua privatus existit; toleratus autem semper valide eam exercet, quantumvis illicite, sicut de excommunicato dictum est.

3. Qui suspensionem, quae censura sit, exercitio ordinis sacri sibi per suspensionem interdicti violat, irregularitatem incurrit. Excipe semper causas n. 1 relatas: nam quod sine novo delicto gravi fit, irregularitatem non inducit.

904 Hinc communiter deducunt: 1. Episcopus, a Pontificalibus suspensus, non incurrit irregularitatem, si in Pontificalibus celebrat. Celebrare enim non est episcopalis ordinis proprium, sed presbyteralis; id autem *in Pontificalibus* facere, grave quidem illi peccatum est, at non mutat actus *substantiam*, quae ad inferiorem ordinem sibi non interdictum spectat.

2. Episcopus, a Pontificalibus suspensus, qui sacros ordines confert, vel confirmat, sacra olea consecrat, sive altaria, templa, fit irregularis. Haec enim omnia aut ex Christi institutione, aut ex Ecclesiae lege ad ordinem pontificalem pertinent; ordo vero episcopalis vere ordo *sacer est*, a presbyteratu gradu distinctus. Quare id, quod aliqui dicunt, ne in illis quidem casibus irregularitatem contrahi, eo quod episcopatus ordinem novum et distinctum non constituat, prorsus rejiciendum est: v. S. Alph. H. *Apost.* tr. 19 n. 64.

§ 3.

Suspensionis cessatio.

905 1. Suspendio pro certo et determinato tempore lata, aut sub conditione inflata, eo ipso cessat, impleta conditione vel tempore elapso. Ante elapsam tempus determinatum solvi nequit, nisi iis modis, quibus solvitur suspendio indefinite lata.

2. Suspendio, quae ut vindicativa poena infligitur, (vel quae utcumque non est censura), *dispensatione* legitimi Superioris aufertur.

3. Suspendio, quae censura est atque indefinite lata, *absolutione* aufertur; idem dic de ea suspensionis censura, quam ad certum tempus latam aliquis solvi postulat ante elapsam terminum.

4. Absolutio autem, si de suspensione *ab homine* agitur, Superiori reservata est; si agitur de suspensione *latae sententiae*, quando *censura* est, ejus absolutio cuilibet confessario in foro interno committitur, nisi aut reservatio in ipsa lege sit expressa, aut ex natura rei in foro

externo res absolvenda sit, aut absolutio suspensionis „*certi temporis*“ ante elapsam tempus postulatur: cf. Del Vecchio t. I. n. 550. Nunc igitur raro omnino est suspendio non reservata.

5. In articulo mortis probabiliter quilibet confessarius vel sacerdos a qualibet suspensione, quae *censura* sit, absolvere potest, salva tamen pro diversis causis obligatione, post sanitatem, si recuperetur, comparandi coram legitimo Superiore ejusque mandata excipiendi: cf. Trident. sess. 14 *de poenit.* cap. 7.

Caput IV.

De tertia censurarum specie seu interdicto.

§ 1.

Generalis notio et divisio.

1. Tertia et ultima censura est interdictum, quod est censura, 906 qua aut certis personis aut in certis locis interdicuntur quaedam sacramenta aliaeque quaedam sacrae functiones.

2. Quo melius intelligatur interdicti natura, praestat comparisonem et distinctionem inter illud et reliquas censuras instituere, maxime quum quidam effectus iidem sint, i. e. privatio earundem rerum, quae fit per excommunicationem, etiamsi ibi simul cum aliis inducantur, vel ex parte etiam per suspensionem induci possint. At diversa ratione fit illa privatio. — Videlicet excommunicatio usu rerum sacrarum privat, prout ille usus est *communicatio cum Ecclesia et fidelibus*. Suspendio usu sacrarum rerum privat, quatenus est *exercitium sacrae potestatis*. Interdictum usu illarum privat, quatenus sunt *quaedam res sacrae*. Cf. Suarez *de censuris* disp. 32 ab initio.

3. Quoad divisionem interdicti haec nota:

1) Interdictum est aut *locale*, aut *personale*, aut *mixtum*, prout usus rerum sacrarum immediate prohibetur fieri in aliquo loco (sc. mediante loco semper homines afficiuntur), aut immediate prohibetur certis personis, aut utrumque simul immediate fit.

2) Interdictum est aut *generale*, aut *speciale* sive *particulare*, prout interdictum fertur in aliquod totum, et consequenter in partes, quatenus ad illud totum pertinent, aut immediate in singularem seu particularem locum seu personam fertur. Hinc esse potest:

- a) interdictum locale generale,
- b) interdictum locale speciale,
- c) interdictum personale generale,
- d) interdictum personale speciale.

3) Interdictum aut *totale* aut *partiale* est, prout omnium illarum rerum sacrarum usus, quae prohiberi solent, interdicuntur, aut una alterave pars tantum. Sic partiale interdictum est, quod vocatur „*ab ingressu ecclesiae*“.